

HRVATSKI *glasnik*

XXXVI. godina, 2. broj

8. siječnja 2026.

cijena 300 Ft

„Čaruga” raspjevani pučki igrokaz s pucanjem i umorstvom

Foto: László Tóth

8. stranica

30. obljetnica utemeljenja HDS-a
3., 4. i 5. stranica

Zbor „Ružmarin”

9. stranica

Spomen-sobe petroviskih velikana

10. i 11. stranica

Godina 2026.

Na početku nove godine mnogi nagađaju kakva će ona biti. Meteorolozi prognoziraju kakvo će vrijeme biti, hoće li biti ekstremnih vrućina ili suša, možda previše oborina, ekonomisti prognoziraju pozitivna i negativna ekonomska kretanja, poljoprivrednici pak nagađaju kako će im biljke uspjeti... Razni stručnjaci pokušavaju predvidjeti što nas očekuje, a znamo da je jedna godina predugo razdoblje za prognoze. Na početku godine radnici prvo provjere kalendar da vide na koje dane padaju praznici i hoće li biti produženih vikenda da se mogu malo više odmoriti.

Mnogi ljudi traže odgovore za budućnost i u astrologiji prema svojim horoskopskim znakovima. Ovaj put malo sam i ja zavirila u astrologiju i to što piše općenito za 2026. godinu. Zapravo sam pronašla vrlo pozitivnu prognozu za sve horoskopske znakove – piše o dolasku novih energija i o tome da će stvari krenuti pozitivno. Mislim da bi to svima nama bilo drago jer su se oko nas samo nagomilali problemi, od ratova do ekonomske i moralne krize čovječanstva. Ne vjerujem horoskopima previše, no ipak me obraduje njegov pozitivan stav. Dodala bih da horoskop ne bi bio baš popularan kad već na početku godine, kad se svi ljudi nadaju u bolje sutra, ne bi pisao o pozitivnome. Bez obzira na sve to ja sam odlučila da ću vjerovati ovogodišnjem horoskopu. Predlažem to i drugima jer je već pola uspjeha kad vjerujemo da će nam budućnost donijeti dobre stvari. Uostalom, brojka 2026 posebno mi je simpatična jer sadržava parne brojeve te završava na broj šest, koji u sebi nosi vrlo pozitivnu energiju. Broj šest po simbolici je povezan s ljubavlju, skladom i srećom te je simbol potpunosti. Najveći je broj na kocki, stoga pokazuje i uspješnost, a taj broj simbolizira i šesto čulo. Pčelinje saće također su šestostrane i simboliziraju potpuni sklad.

Mogla bih nabrojiti još niz takvih zapazanja u vezi s brojem šest, ali kakva će nova godina biti ponajprije ovisi o nama, ljudima koji je živimo, i o tome hoćemo li je svojim pozitivnim stavom, dobrom voljom i pažnjom prema drugima ispuniti pozitivnim sadržajima. Za to nam ne treba previše napora jer znamo da je ove godine uz nas i šestica s mnogo ljubavi i sreće.

Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„Brojni poznati i manje poznati pojedinci – neki često, drugi rjeđe spominjani – svojim su radom i zalaganjem, nerijetko ne baš u idealnim uvjetima, duboko oblikovali i još uvijek oblikuju život Hrvata u Mađarskoj.”

Obilježena 30. obljetnica državne samouprave Hrvata u Mađarskoj

Od prvih koraka, u travnju 1995. godine, i utemeljenja prvog saziva političkog predstavničkog tijela Hrvata u Mađarskoj nakon demokratskih promjena u osam samoupravnih ciklusa izgrađivana je te je djelovala državna samouprava Hrvata u Mađarskoj. Današnji je saziv skupštine osmi, a posljednja dva ciklusa traju po pet godina.

Tijekom proteklih 30 godina na čelu samouprave bili su: tri ciklusa Mijo Karagić, dva ciklusa Mišo Hepp, a u posljednja tri ciklusa predsjednik je Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan.

Brojni poznati i manje poznati pojedinci – neki često, drugi rjeđe spominjani – svojim su radom i zalaganjem, nerijetko ne baš u idealnim uvjetima, duboko oblikovali i još uvijek oblikuju život Hrvata u Mađarskoj: kroz sustav državne samouprave, kroz medije i institucije te kroz poduzeća koja su se tijekom vremena, počevši od 2000. godine, postupno utemeljivala.

Na obilježavanju 30. obljetnice Hrvatske državne samouprave politički dužnosnici i sudionici društveno-političkog života Hrvata u Mađarskoj u svojim su se govorima i obraćanjima prisjetili toga razvoja te položaja zajednice danas.

U svojem predavanju u sklopu obilježavanja 30. obljetnice Hrvatske državne samouprave nekadašnji zastupnik HDS-a (2014. – 2019.) i tad savjetnik predsjednika HDS-a dr. sc. Stjepan Blažetin održao je pregledno i poticajno izlaganje o samoupravnom sustavu i okvirima djelovanja državne samouprave od 1994. do 2025. godine. Naznačio je potrebu sveobuhvatnog sagledavanja i objektivne analize društveno-političkog konteksta u kojem je djelovao i djeluje samoupravni sustav hrvatske manjine u Mađarskoj na mjesnoj, regionalnoj i državnoj razini.

Govoriti tek petnaestak minuta o toj temi, kako je naglasio Blažetin, vrlo je teško jer o njoj možemo govoriti na različite načine i s različitih aspekata. Možemo, primjerice, govoriti o tome tko su bili ljudi koji su sudjelovali u radu HDS-a i usmjeravali ga, možemo govoriti o zakonskim okvirima koji su omogućili da

se jedna takva organizacija utemelji i djeluje, možemo govoriti o izbornim procesima i načinu biranja zastupnika u skupštini HDS-a, možemo govoriti o financijskim sredstvima koja su u pojedinim mandatima stajala na raspolaganju HDS-u, o odnosima s matičnom državom Republikom Hrvatskom, odnosima prema mađarskoj vladi, politici prema obrazovanju na hrvatskom jeziku, odnosu prema kulturnim udrugama Hrvata u Mađarskoj...

Kako je dalje naglasio, možemo govoriti i o tome kako je HDS nastojao nadilaziti regionalizme koji postoje među Hrvatima u Mađarskoj i izgrađivati nešto što bi nazvao integralnim hrvatstvom jer, ako želimo biti duboko iskreni, njegovo je mišljenje da se pravi integritet Hrvata u Mađarskoj odvijao posljednjih trideset godina.

Prema njegovim riječima dvije su stvari najvažnije. O prvoj se toga dana mnogo govorilo – to su institucije. A druga je ono što je omogućilo da danas uopće imamo sve što imamo: zakonska regulativa i dva ključna zakona – Zakon o etničkim i nacionalnim manjinama iz 1993. godine i Zakon o narodnostima iz 2011. godine.

Zakon iz 1993. stvorio je okvir za izbore 1994. i utemeljenje državne samouprave 1995. godine. Važna organizacija Hrvata u Mađarskoj od 1990. do 1995. bio je Savez Hrvata u Mađarskoj, od njega tu ključnu ulogu preuzima prva državna samouprava, Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj, i postaje pravni subjekt u odnosima mađarske države prema Hrvatima u Mađarskoj i obrnuto, u odnosima Hrvata u Mađarskoj prema mađarskoj vladi.

Zakonom iz 2011. godine, temeljenim na stečenim iskustvima s jedne strane 13 manjinskih zajednica u Mađarskoj, a s druge strane mađarske vlade u odnosu prema tim zajednicama, jasnije se definiraju pojmovi i omogućuje lakša implementacija zakonskih normi u praksi. Dok Zakon iz 1993. samo nekoliko puta spominje pojam kulturne autonomije, Zakon iz 2011. nabroja sve pojmove koji se upotrebljavaju u njemu i jasno definira kulturnu autonomiju, a u središtu te definicije nalaze se upravo institucije.

Branka Pavić Blažetin

Obilježena 30. obljetnica utemeljenja Hrvatske državne samouprave

Prigodnom svečanošću u sjedištu Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ u Budimpešti 27. studenoga 2025. obilježena je 30. obljetnica utemeljenja Hrvatske državne samouprave (1995. – 2025.), krovnog političkog tijela Hrvata u Mađarskoj. Uz visoke uzvanike, koji su se obratili prigodnim riječima i čestitkama, svečanosti su nazočili brojni bivši i sadašnji skupštiniari, voditelji ustanova HDS-a te drugi gosti. Svečanost je uz svečane govore i prigodna obraćanja, izlaganje o povijesti HDS-a, prisjećanje bivših i sadašnjih skupštinarina te svečano otvaranje izložbe uljepšao TS „Koprive“ otvorivši svečanost neslužbenom himnom Hrvata u Mađarskoj „Glasno, jasno recite“.

Nakon pozdravnih riječi referentice Ureda HDS-a i voditeljice programa Lelle Tomszer na samom početku minutom šutnje odana je počast svim pokojnim članovima Skupštine HDS-a.

U ime domaćina nazočne je na hrvatskom i mađarskom jeziku srdačno pozdravila ravnateljica Croatice **Timea Šakan-Škrilin**. Naglasila je kako joj je iznimna čast da se ova važna obljetnica obilježava u prostorijama Croatice – prve tvrtke u većinskom vlasništvu Hrvatske državne samouprave i manjinskom suvlasništvu Saveza Hrvata u Mađarskoj koja već dva i pol desetljeća predstavlja jedan

tekla tri desetljeća. Obratili su se i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Zdeslav Milas**, bivši predsjednik HDS-a **Mišo Hepp**, predsjednik SHM-a **Joso Ostrogonač** i drugi.

Joso Ostrogonač

U ime Hrvatske državne samouprave nazočnima se prigodnim govorom obratio predsjednik **Ivan Guban**. Prvo kao novinar, a zatim član odnosno i predsjednik HDS-a kratko se prisjetio i osvrnuo na proteklih trideset godina rada. Prije svega je naglasio kako je u početku bilo puno nepoznanica, pitanja o tome koje su kompetencije i mogućnosti državne samouprave. Malo-pomalo sve je došlo na svoje, a baš je Hrvatska državna samouprava preuzela na održavanje prvu narodnosnu obrazovnu ustanovu, što su poslije slijedile i druge narodnosne zajednice. U međuvremenu su utemeljene i druge ustanove, a HDS danas ima 17 institucija. Uz to organizirani su i razni programi – danas HDS organizira dvadesetak državnih programa godišnje uz nastojanje da se oni priređuju u raznim naseljima i regijama s ciljem da se što više okupljaju i druže Hrvati iz cijele Mađarske. Sve navedeno smatra uspjehom koji se mogao ostvariti u zajedništvu svih Hrvata u Mađarskoj, a uz pomoć Vlade Republike Hrvatske i Vlade Mađarske, koje su bile moralna, politička i financijska potpora. Svoj doprinos dali su

još Ured HDS-a i skupštiniari koji su na čelu s predsjednicima HDS-a kreirali politiku Hrvata u Mađarskoj. Tom prigodom zahvalio je nazočnom bivšem predsjedniku i poslije glasnogovorniku Miši Heppu te prvom predsjedniku HDS-a dr. Miji Karagiću, koji je bio odsutan zbog zdravstvenih razloga. Oni su, kako je naglasio predsjednik Guban, postavili temelje svemu onomu što danas imamo. Ujedno je zahvalio i svim bivšim i sadašnjim skupštinarima, voditeljima institucija, civilnim udrugama, mjesnim i županijskim hrvatskim samoupravama i svim pojedincima koji su pridonijeli uspjehu jedne od najuspješnijih državnih samouprava u Mađarskoj. Time su doprinijeli i uspjehu cijele hrvatske zajednice, ujedno i jedne od najorganiziranijih manjinskih hrvatskih zajednica u Europi. Prema onome što je doživio ovih godina, izrazio je uvjerenje da hrvatska zajednica u Mađarskoj ima budućnost. Zahvalivši svima, posebno je zahvalio nazočnom bivšem predsjedniku Miši Heppu uručivši mu prigodnu plaketu koju je na kraju svečanosti predao svim bivšim i sadašnjim skupštinarima.

Ivan Guban

Nazočne bivše i sadašnje članove Skupštine HDS-a i goste srdačno je pozdravio i državni tajnik Ureda predsjednika Vlade zadužen za odnose s narodnostima i vjerskim zajednicama.

Timea Šakan-Škrilin

od temeljnih stupova izdavačkog, medijskog i kulturnog života Hrvata u Mađarskoj. Svečanost su uveličali veleposlanik RH u Mađarskoj **Mladen Andrić**, generalni konzul RH u Mađarskoj **Drago Horvat**, državni tajnik Ureda predsjednika Vlade za odnose s narodnostima i vjerskim zajednicama **Miklós Soltész**, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu **Milan Bošnjak**, ujedno izaslanik Zvonka Milasa, državnog tajnika pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Hrvatske. Oni su se i obratili prigodnim riječima te čestitali u povodu jubileja i osim toga istaknuli važna postignuća u pro-

Dio nazočnih

„Djelovanje Hrvata u Mađarskoj proširilo se zahvaljujući Hrvatskoj državnoj samoupravi, koja je osnovana prije 30 godina. Učinila je vrlo mnogo na širenju djelovanja Hrvata u Mađarskoj”, naglasio je uz ostalo **Miklós Soltész**.

Miklós Soltész.

Na jubilarnoj svečanosti Hrvatske državne samouprave Miklós Soltész rekao je da je jedna od ozbiljnih poruka komunizma za hrvatsku zajednicu bila da se Hrvatska ne smatra zasebnom nacionalnošću u svojem identitetu, jeziku i pismu. Zbog toga su promjene 90-ih i uspostava Hrvatske državne samouprave 1995. bile vrlo važne. Prema njegovim riječima od tada su se dogodile fantastične stvari. Zahvalio je sadašnjim i bivšim predsjednicima i dužnosnicima lokalne samouprave na radu koji je, po njegovim riječima, proširio višestruko djelovanje Hrvata u Mađarskoj. Pritom je spomenuo i prvog predsjednika, dr. Miju Karagića.

Danas djeluje 119 lokalnih i sedam područnih samouprava. Ta tijela ne samo da spašavaju jezik, kulturu i zajednicu nego također provode kreativne aktivnosti, rekao je.

Miklós Soltész istaknuo je i rad parlamentarnog zastupnika hrvatske narodnosti kazavši da su mnogi zahtjevi do mađarskog zakonodavca stigli njegovim posredovanjem. Uz to je dodao kako Hrvatska državna samouprava ima institucije u raznim dijelovima zemlje, poput Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije „Miroslav Krleža” u Pečuhu, Hrvatskog dječjeg vrtića, osnovne škole i gimnazije „Mate Meršić Miloradić” u Sambotelu, koja je počela gotovo od nule, te Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

Hrvatska državna samouprava i hrvatski narod i dalje mogu računati na potporu mađarske vlade na području obrazovanja, kulture i izgradnje zajednice. „Samo zajedno možemo ojačati ovu državu i samo zajedno ostvariti zadaću očuvanja hrvatskih zajednica u Mađarskoj, njihov jezik i kulturu”, zaključio je državni tajnik Soltész.

Nakon toga nazočnima se obratio i savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu **Milan Bošnjak**, izaslanik Zvonka Milasa, državnog tajnika pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

„Biti danas ovdje, u ovome lijepome, lijepo ispunjenom prostoru i pozdraviti vas u ime državnog tajnika Zvonka Milasa i u ime Središnjeg državnog ureda osobita je čast. Zadivljujuće je koliko je toga postignuto u 30 godina. Sjetit ćemo se, prije 30 godina potpisan je sporazum između Mađarske i Hrvatske, dakle između naših dviju država, o obostranoj zaštiti nacionalnih manjina, u kojima se na jedan optimalan način strukturirala buduća briga nacionalnih manjina. To nije ostalo prazno slovo na papiru ni u Republici Hrvatskoj ni u Mađarskoj. Naše su dvije države najbolji europski primjer zaštite nacionalnih manjina i to često potvrđujemo. To nam svjedoče međunarodne

institucije, toga smo svjesni svi, a nama je najvažnije da to misli većina naših Hrvata u Mađarskoj i Mađara u Hrvatskoj. Izravan je rezultat takve jedne pozitivne klime i otvorenosti mađarske države ovo što se uspjelo učiniti ovih 30 godina. Vlada Republike Hrvatske kontinuirano ulaže velika sredstva, ulaže puno energije i smatra hrvatsku nacionalnu manjinu iznimno važnim čimbenikom i vanjske i unutarnje politike. No, ono što je ključno, to su ljudi koji su gradili ovu samoupravu i sve ove institucije. Sve to što radite imalo je smisla i učinili ste velike stvari. Hrvatska državna samouprava najbolji je primjer organiziranja manjinskih zajednica u Mađarskoj, uzoran primjer organiziranja hrvatske nacionalne manjine u svim državama u kojima živimo”, istaknuo je uz ostalo Milan Bošnjak.

Nazočnima se obratio i veleposlanik Republike Hrvatske **Mladen Andrić**.

„Dužnost mi je bila, ali i zadovoljstvo, u posljednjih osam godina, pa već i devetu,

biti u nizu aktivnosti koje podupire veleposlanstvo Republike Hrvatske odnosno Vlada RH. Niz je različitih trenutaka u životu svake organizacije, ali ono što je najvažnije spoj je institucionalnog i ljudskog, a to se očituje u djelovanju HDS-a. Riječ je o strateški i politički najvažnijoj organizaciji Hrvata, hrvatske manjine u Mađarskoj. Institucije se razvijaju, ljudi se mijenjaju, ali poruka i cilj ostaju jednaki – nastojanje da se kao manjina pokaže društveno korisnim. Tu nastaju mnogi međunarodni, mnogi međuodnosi u kojima onda ima i određenih rezultata. Brinuti se i uspijevati poticati razvoj jednog kazališta izvan matične države ili poticati i brinuti o ravnomjernom podržavanju obrazovanja na svim razinama, od sveučilišne do osnovne, pa i gimnazijske. Skrbiti o kulturno-umjetničkim aktivnostima, koje uvijek ostaju temeljem onog šireg djelovanja. Iz Republike Hrvatske pokušali smo to uvažiti i onom porukom priznanja na hrvatskom Danu u Pečuhu kad je Predsjednik uručio priznanja. Time se podupire daljnji rad upravo kulturnih ustanova Hrvata u Mađarskoj. Škole su važne, sve je važno, pojedinačno osjećanje, razvoj u obitelji, vjera, ali bez kulturne svijesti i samosvijesti teško je dalje. I zato vjerujem da će na tom pravcu biti i dalje uspješnih postignuća", naglasio je Andrić.

Stjepan Blažetin

Nakon čestitki i prigodnih riječi ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj **Stjepan Blažetin** održao je kratko, ali vrlo zanimljivo i poticajno izlaganje istaknuvši najvažnije podatke i prekretnice u tridesetogodišnjoj prošlosti HDS-a. Kako je uz ostalo naglasio, od travnja 1995. godine, kad je nakon demokratskih promjena konstituiran prvi saziv političkog predstavničkog tijela Hrvata u Mađarskoj, u osam mandata sustavno je djelovala državna samouprava Hrvata u Mađarskoj. Današnji saziv Skupštine predstavlja osmi ciklus, pri čemu posljednja dva mandata traju po pet godina. U protekla tri desetljeća na čelu samouprave izmijenila su se tri predsjednika: Mijo Karagić vodio ju je tijekom tri mandata, Mišo Hepp

tijekom dva, a posljednja tri ciklusa – uključujući i aktualni – predsjednik je Hrvatske državne samouprave Ivan Guban.

„Ako se vratimo u prošlost, moramo se vratiti u 1993. godinu, kad je prihvaćen Zakon o pravima nacionalnih manjina. Taj zakon bio je osnova da bi godinu dana poslije organizirali prvi manjinski izbor. Savez Hrvata u Mađarskoj u tom razdoblju bio je ključni partner i mađarskoj vladi i hrvatskoj kad je bilo riječi o hrvatskoj manjini u Mađarskoj. Nakon izgradnje manjinskog sustava ta ključna funkcija zapravo prelazi na državnu samoupravu. Ključna ustanova ili ključna institucija, možda još bolje pravna, ostaje Hrvatska državna samouprava u svim kontaktima sa strane mađarske vlade prema hrvatskoj zajednici, ali i obrnuto“, kazao je Blažetin.

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac čestitao je obljetnicu utemeljenja HDS-a, kako je sam kazao, uime pet godina „starijeg brata“. Naglasio je kako mu je jako drago da je „mlađi brat“ jako uspješan.

Zatim su se početaka i proteklih desetljeća prisjetili jedan od prvih dopredsjednika i dugogodišnji član Skupštine Đuso Dudaš te aktualna zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac-Marković.

Bivši dopredsjednik Hrvatske državne samouprave **Đuso Dudaš** podijelio je svoje uspomene i prisjećanja na protekle godine. Istaknuo je da je očuvanje hrvatskog jezika ključno. „Osnovali smo 57 lokalnih samouprava. Dokazali smo da nismo samo folklorna skupina bez nacionalne svijesti i identiteta. Za mene je najvažniji hrvatski jezik – u obitelji, u vrtiću, u školama, u civilnim udrugama. Jer nitko nas neće sačuvati, to moramo učiniti mi sami. A jedan je zalogaj i onaj najvažniji hrvatski jezik. Mene uvijek ljuti kad čujem u mješovitim obiteljima, gdje su čisto Hrvati i otac i mati, kako se priča mađarski. Ako ro-

Đuso Dudaš

ditelji nisu svjesni toga što znači da i djeca i unuci govore hrvatski, onda vrtić i škola mogu ispraviti samo jedan dio pogreške. Važne su i korisne veze s matičnom domovinom, i to na državnoj, regionalnoj, mjesnoj razini. Godine 1995. u Pečuhu je utemeljen

Generalni konzulat i samim tim činom naš se položaj povišio. Sad već pokojni predsjednik dr. Franjo Tuđman posjetio nas je 1997. godine. U očuvanju nacionalne opstojnosti nezamjenjivu pomoć mora pružiti matična država, Republika Hrvatska. U svemu o tome važno je obrazovanje, gradnja i očuvanje škola“, kazao je Đuso Dudaš, uporan borac za izdavanje hrvatsko-mađarskog rječnika.

Dopredsjednica HDS-a **Angela Šokac-Marković** podijelila je svoje dojmove uz osvrt na protekla tri desetljeća.

Angela Šokac-Marković

„Živimo vrijeme promjene i danas. Prisjećamo se burnih događanja koja su uzbukala svijet oko nas, razorila stare strukture, ukinula postojeće organizacije, prepustila nas samosnalaženju u tim prilikama. Pokušaj snalaženja zahvaljujući hrvatskim intelektualcima pokrenulo je formiranje nekih središnjih organa koji su poslije izrasli u današnju najveću civilnu krovnu udrugu, Savez Hrvata u Mađarskoj. Posredovanjem udruge Saveza Hrvata postavljena je prva izborna lista i utemeljena Hrvatska državna samouprava. Od samog osnutka pratile su nas ključne vrijednosti: povezanost, dubok osjećaj pripadnosti, zajedništvo, jezik, vjera i odgovornost. Tijekom 30 godina nabrojene su vrijednosti nažalost dosta puta izgubile svoju važnost promjenom osobnog ponašanja. Lokalni interesi donijeli su raskol koji je razdijelio regionalne zastupnike i postavio ih jedne nasuprot drugima. Usuglašavanje raznolikosti mišljenja tražilo je puno strpljenja, odricanja, a pogotovo smirenosti. Teško je bilo dorasti ulozi prihvaćanja jedinstvenog cilja, a to je dobrobit svih Hrvata. Kad sami sebe dijelimo na jednu ili drugu listu, kad nas vode osveta, taština, zavist i neosnovana mržnja, nema rezultata. Bez zajedništva nema složne obitelji, prijateljstva, vjerne ljubavi, a nema ni naše zajednice“, istaknula je zamjenica predsjednika HDS-a.

Svečanost je na početku i kraju uljepšao TS „Koprive“, koji je nakon programa na domjenku zabavljao sve okupljene.

Nakon svečanosti nazočni su razgledali fotoizložbu Croatice iz života HDS-a, priređenu u povodu obilježavanja 30. obljetnice.

S. B.

II. Šokački divani u Santovu

Državna udruga šokačkih Hrvata u Santovu 18. listopada priredila je kulturnu manifestaciju „II. Šokački divani“. Uz cjelovečernji prigodni kulturni program u kojem su uz domaćine nastupila i gostujuća društva iz Budimpešte te prijateljske općine Petrijevci iz Hrvatske priređen je i hrvatski bal, a za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar „Podravka“ iz Martinaca.

Cjelovečernji program u mjesnom domu kulture otvorio je predsjednik Državne udruge šokačkih Hrvata Stipan Kovačev, koji je uz ostalo istaknuo važnost očuvanja tradicije i njegovanje materinske hrvatske riječi te prijateljskih veza s hrvatskim udrugama i ustanovama.

Hrvatska izvorna plesna skupina iz Budimpešte

U dupkom punoj velikoj dvorani mjesnog Doma kulture okupio se velik broj posjetitelja iz Santova i okolnih naselja, a programu šokačkih Hrvata nazočili su predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković, načelnik sela Gabor Varga te predsjednik Hrvatske samouprave Santova.

KUD „Nikola Šubić Zrinski“ iz Petrijevaca

Program je otvorila Plesna skupina Hrvatske osnovne škole splete santovačkih šokačkih plesova i pjesama u pratnji harmonikaša Zorana Barića. Učenike je pripremila voditeljica skupine Anita Mandić. Nakon domaćina predstavila se Hrvatska izvorna plesna skupina iz Budimpešte pod vodstvom Eve Išpanović koreografijom splitskih plesova. Uslijedio je nastup gostiju iz Hrvatske. Prvo se predstavila Muška pjevačka skupina „Satničani“ iz općine Petrijev-

ci, koja je izvela nekoliko slavonskih šokačkih pjesama i hrvatskih uspješnica. KUD „Nikola Šubić Zrinski“ izveo je pak splet slavonskih plesova u pratnji tamburaškog sastava folklornog društva. Nakon drugog bloka Muške pjevačke skupine „Satničani“ Hrvatska izvorna plesna skupina iz Budimpešte izvela je koreografiju santovačkog šokačkog svatovca i splet šokačkih plesova, čime je uistinu razdragala domaću publiku. Svi izvođači nagrađeni su velikim pljeskom publike koja je uistinu mogla uživati u hrvatskoj tradiciji, običajima, plesovima, tamburi i pjesmi.

Hrvatska izvorna plesna skupina iz Budimpešte

Poslije programa druženje domaćina i gostiju nastavljeno je uz zajedničku večeru te prijateljski razgovor sudionika odnosno predstavnika hrvatskih udruga i ustanova. Bila je to prigoda i za razgovor o nastavku i proširenju dobre suradnje.

Muška pjevačka skupina „Satničani“

Šokački divani nastavljeno su u mjesnoj gostionici, gdje je priređen hrvatski bal uz Orkestar „Podravka“ iz Martinaca te uz pjesmu i ples. Njima se priključio i glumac Stipan Đurić, koji je i zapjevao.

Priredba je ostvarena uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“ (NKUL-KP-1-2025/2-000 181), Hrvatske samouprave Santova, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Kulturnog centra bačkih Hrvata.

S. B.

„Svjedoci vremena“

U organizaciji Hrvatskog kluba Augusta Šenoe 15. listopada u Mini galeriji Kluba priređena je izložba jelovnika iz kolekcije Đuse Dudaša, koja inače broji više od 300 jelovnika. Ovu zanimljivu izložbu, nakon pozdravnih riječi voditelja Kluba Miše Šarošca, otvorio je generalni konzul Drago Horvat.

U razgovoru smo doznali kako je jelovnike počeo sakupljati još za vrijeme studiranja u Gödöllőu. „Poslije redovne nastave uvijek bismo išli na praksu u neko poduzeće, a i fakultet je imao svoja gazdinstva. I tako smo jedanput bili u Hajdúszoboszlóu, ujutro rano morali smo ustati i obaviti zadatke, a poslijepodne bili smo slobodni. Otišli smo na pivo, lijevo-desno, i tad mi se u jednom tamošnjem restoranu svidio jelovnik. Zamolio sam konobara da mi, ako može, da taj jelovnik. On mi ga je dao i to je bio prvi jelovnik koji sam prosio. To je bilo negdje 1968. ili 1969. godine, ne sjećam se točno. I tako je sve počelo, a traje taj moj hobi do današnjeg dana. I onda, kad sam god putovao po zemlji i kad bi mi se svidio neki jelovnik, zamolio sam ili konobara ili sam morao od šefa restorana tražiti dozvolu da mi dadu jelovnik. Nije uvijek bilo tako da mi konobar smije sam dati, a bilo je situacija i kad bi mi konobar rekao: ‘Ja ne vidim ništa.’

vatske, par komada, a imam ih čak i iz Kine! Kolega mojeg sina bio je na službenom putu u Kini i znao je da ja skupljam jelovnike. Tako da mi je i iz Kine donio jelovnik. Pa onda iz Njemačke, Austrije, Italije... Dakle ima ih dosta, iz velikog broja zemalja. Još i danas ih skupljam.”

Zanimljivi jelovnik

Nakon otvaranja izložbe na tribini „Svjedoci vremena“ Stjepan Blažetin vodio je nadasve zanimljiv razgovor s Đusom Dudašom, čiji je životni put čvrsto povezan s hrvatskom zajednicom u Mađarskoj – od rođenja do danas. O tome, ali i o mnogočemu drugome, doznali su zainteresirani slušatelji iz razgovora Đuse Dudaša sa Stjepanom Blažetinom.

Agronom Đuso Dudaš rođen je u Starinu, bio je predsjednik starinske zadruge do 1989. godine i društveni djelatnik Hrvata u Mađarskoj. Starinska zadruga sedamdesetih je godina nekretninu u Ulici Tamás Esze poklonila gradu Pečuhu kako bi se u njoj utemeljio Južnoslavenski klub – preteča današnjeg Hrvatskog kluba Augusta Šenoe, čiji je održavatelj Hrvatska državna samouprava.

Čuli smo kako je došlo do toga i koje su političke okolnosti dovele do toga da je Staračka zadruga predala gradu Pečuhu zgradu u kojoj se danas nalazi Hrvatski klub Augusta Šenoe. Doznali smo i kako je Đuso Dudaš iz Starina otišao u srednju školu u Selurinc, a potom na fakultet u Gödöllő. Nakon završetka studija vratio se u starinsku poljoprivrednu zadrugu te vrlo mlad postao njezin predsjednik. Na čelu zadruge bio je 16 godina.

Đuso Dudaš

Životni put vodio ga je i u društveni i politički rad: sudjelovao je u radu Demokratskog saveza Južnih Slavena (DSJS) i Saveza Hrvata u Mađarskoj, bio je dopredsjednik Hrvatske državne samouprave te inicijator brojnih ideja – od pokretanja tečaja hrvatskog jezika u Šeljinu do uspostavljanja veza s prijateljskim naseljima, među kojima i s Grubišnim Poljem. Posebno se ističe i njegov doprinos utemeljenju prve hrvatske samouprave u Šeljinu 1994. godine, čiji je predsjednik bio u četiri mandata. Trudio se svim silama doprinijeti afirmaciji hrvatskoga jezika u Mađarskoj te je, kao dopredsjednik i zastupnik HDS-a, bio jedan od najgorljivijih zagovaratelja izrade hrvatsko-mađarskog i mađarsko-hrvatskog rječnika. Doznali smo i to kako na promociju rječnika, nažalost, nije stigao zbog kašnjenja vlaka MÁV-a, tek na domjenak koji je slijedio nakon promocije.

Umirovio se kao profesor u srednjoj poljoprivrednoj školi u Pečuhu, no ni danas ne miruje – redovito sudjeluje na svim događanjima hrvatskog karaktera u gradu i županiji, a kad god može, nazoči i onima na državnoj razini. Sad kao gledatelj i svjedok vremena.

Branka Pavić Blažetin

Razgovor je vodio Stjepan Blažetin

Tako sam stigao do svojih jelovnika, a imam ih dosta i iz inozemstva. Kolege ili prijatelji koji su znali da skupljam jelovnike i cjenike pića po kavanama i slastičarnicama donijeli bi mi ih kao poklon. Tako je jedan poznanik iz Pečuha bio u Egiptu (tad je još Mađarska izvozila autobuse Ikarus u Egipat, a on je tamo bio privremeno zaposlen) pa mi je donio jelovnika. Imam ih i iz Nizozemske. Bio sam u Rusiji, u Moskvi sam nabavio jelovnik. Još kao student rado sam slušao ne samo tamburicu nego i dobru cigansku glazbu, violiniste u lokalnu Mátyás Pince. Lakatos je svirao, i tamo sam isto nabavio jedan jelovnik. Imam ih mnogo. Imam jelovnike i iz Hr-

ČARUGA

U Hrvatskom kazalištu Pečuh 11. prosinca 2025. premijerno je izvedena kazališna predstava „Čaruga“, nastala prema tekstu Ivana Kušana, a u režiji Slavena Vidakovića. Riječ je, kako stoji u podnaslovu, o raspjevanom pučkom igrokazu s pucanjem i umorstvom.

Nije ovo prvi put da Hrvatsko kazalište Pečuh postavlja ovaj dramski tekst. Premijerno je izveden na otvorenoj pozornici Ruševina kod brda Tetye 9. srpnja 1994. godine. Živa i vrcava komedija Ivana Kušana nastala je 1976. godine po narudžbi za zagrebački Teatar u gostima. Riječ je o dramskom tekstu za kojim kazališta vrlo često posežu.

U najnovijoj pečuškoj kazališnoj adaptaciji redatelj Vidaković odabrao je sljedeću postavu: Čaruga – Stipan Đurić, Željčić – Kristijan Ugrina, Adornjak – Robert Ugrina, Anika – Iva Slavić, Tonka – Iva Radić, Možbolt – Armin Čatić, Frankić – Dejan Fajfer, Adam – Marijan Josipović, Gile – Rafael Arčon. Scenografiju potpisuje Balázs Horesnyi, kostimografkinja je Franciska Tapodi, koreograf Đuro Šarošac, a izbor glazbe priredio je Csaba Csányi. Glazbu izvide Antun Vizin, Franjo Dervar i Csaba Csányi.

Čaruga, pravim imenom Jovan Stanisavljević (1897. – 1925.), bio je legendarni razbojnik iz Slavonije i Like poznat kao „slavonski Robin Hood“. Pljačkao je bogate i pomagao siromašnima, zbog čega je postao osebujan narodni junak, a o njegovu životu ispričane su brojne legende i balade. Njegova je popularnost dodatno porasla 1991. godine snimanjem igranog filma „Čaruga“.

Dramski tekst Ivana Kušana donosi komičnu priču o gospodinu Jurju Ardonjaku iz Feričanaca u Slavoniji. On je ubijen u najneobičnijim okolnostima zbog ljubavne veze njegove nevjerne supruge s mjernikom Borisom Možboltom. Posredno, upravo je ona unajmila lupeškog harambašu Jovu Stanisavljevića, zvanog Čaruga, da joj ukloni muža. U tekstu se jasno ističe neizmjerana zloća nje same i brojnih drugih likova, sljepilo pohlepe, pohote i drugih poroka te sramotni kraj gotovo svih zlikovaca.

Kušan uzima povijesni lik Čaruge i prikazuje ga kao kratkovidnog šepRTLju i smušenjaka, a ne kao opasnog odmetnika. Koristeći se modelom „pučke komedije s pucanjem“, Kušan se poigrava stereotipima te situacije ispunjava briljantnim humorom. Slijedeći Kušana, ekipa Hrvatskog kazališta donosi nam karikaturno duhovit prikaz razbojnika i ubojice koji bez naočala ne vidi ni samoga sebe te svijet veleposjednika, žandara, bludnih žena, sitnih činovnika i pokvarenih sobarica koje sanjaju o novcu, moći i

položaju. Glazbeni umetci pritom su prilagođeni ukusu publike Hrvatskog kazališta.

Priča je ovo o zemlji koju žele oteti, o ženi preko koje se žele obogatiti, o ambicijama koje neće ostvariti i o ubojstvu koje bi trebali počinuti. Pisac ih razotkriva finim satiričkim žalcima ukazujući na to da je harambaša tek jedan od zlikovaca u mozaiku hajdučije koja se lako može preslikati u suvremenu inačicu primitivnog obrasca gdje „ruka ruku mi je“. A u svemu tome strada jedino naivni, uvijek naivni seljak – onaj na dnu društvene ljestvice dvadesetih godina 20. stoljeća, Željčić, kojega smo toliko zavoljeli u pečuškoj izvedbi Čaruge.

U ovoj predstavi, ispunjenoj izvršnim fizičkim i verbalnim gegovima te duhovitim glumačkim ostvarenjima, složena je priča koja će se zasigurno svidjeti hrvatskoj publici u Mađarskoj jer su joj ritam i dramske situacije bliski.

Slaven Vidaković izjavio je: „Volim pučke predstave i mislim da je ovo jedna od najboljih pučkih predstava koje su ikad napisane. Bila mi je želja jednom je postaviti i, evo, sad mi se pružila prilika. Kako je Ivan Kušan i napisao, riječ je o pučkom raspjevanom igrokazu s pucanjem i pjevanjem. Drago mi je što sam uspio okupiti kvalitetnu glumačku ekipu i iz Hrvatske i, naravno, naše glumce: Stipana Đurića, Dejana Fajfera i Rafaela Arčona. Oni djeluju ovdje u Mađarskoj, a tu su i poznati glumci iz Hrvatske poput Kristijana Ugrine i Roberta Ugrine.“

Tu su i mladi, koji su vrlo važni u ovoj predstavi – Iva Slavić, naš dugogodišnji prijatelj Armin Čatić, zatim Iva Radić, mlada

glumica koja je nedavno završila studij glume u Osijeku, te Marijan Josipović, koji je već radio u našem kazalištu. Ne smijem izostaviti ni svirače, koji su također mnogo pridonijeli ovom projektu. Mislim da predstava bez žive glazbe ne bi bila takva kakva jest.

Inače režiram tako da, kad pročitam tekst, odmah vidim film – vidim cijelu predstavu. Naravno, glumci uvijek dodaju nešto svoje i to se mijenja, ali ja imam taj početni film u glavi i jasnu sliku glumaca u ulogama. Kad sam nakon dvadeset godina ponovno pročitao tekst, upravo su mi ovi glumci pali na pamet i rekao sam da moramo to napraviti ako imaju vremena. Hvala Bogu, imali su.

Zanimljivo je da u posljednjih deset godina uglavnom režiram komedije i glazbene predstave. Komedija mi je bliža i kao glumac najviše volim glumiti u komedijama. Glazbene predstave nikada nisam posebno obožavao, ali posljednjih godina režiram i mnogo mjuzikala, opereta i sličnih projekata. Ipak, komedija mi je najbliža srcu. Najteže je nasmiјati publiku. Rasplakati je lako, ali nasmiјati je teško. Nadam se da smo u tome uspjeli večeras.“

Branka Pavić Blažetin

TRENUTAK ZA PJESMU

O MLADOSTI...

*O mladosti tašta i plaha
koja srneš s nerazbora
bez bojazni i bez straha
gdi pogubna tva se otvara.
Smiona si i slobodna,
zašto ne imaš misli u sebi;
trudna dila tim su ugodna
i najteža laka tebi.
U ponosnoj tvōj pohlepi
sinje more mlaca utopi
komu vosak perje oblijepi,
a sunčani zrak rastopi.
Tebe uza se i oni ima
ki sred voda u ognju zgori,
gdi se s koli sunčanima
satarisa i obori.*

Ivan Gundulić

Četvrt stoljeća djelovanja Pjevačkog zbora „Ružmarin“

Ženski pjevački zbor „Ružmarin“ utemeljen je 2000. godine. Malu skupinu simpatičnih i nasmijanih dragih žena kojima je u krvi hrvatska kultura vodi Eržika Tišlerič Šelek. Članice pjevačkog zbora 9. studenoga uz nazočnost mnogih gostiju proslavile su 25 godina postojanja. Na rođendanu su im čestitali i dragi gosti: profesor dr. Karlo Gadanji, počasni građanin mjesta, predsjednica Hrvatske samouprave Kerestura Anica Kovač, bivši načelnik Lajoš Pavlic, predsjednica Kulturnog društva Kerestur Eržebet Deak Kovač i predsjednik KUD-a „Sumarton“ Jožo Đuric. Jubilarni kulturni program bio je protkan mnoštvom snimaka iz prošlosti koje je snimilo i arhiviralo Kulturno društvo Kerestur.

Kad se u Keresturu pripremala neka priredba, članice Ženskog pjevačkog zbora „Ružmarin“ uvijek su aktivno sudjelovale. Bile su među prvim kad je trebalo pjevati na priredbama, obradovati djecu igrama, zabavljati umirovljenike, kuhati tradicionalna jela, primati goste, pomagati u humanitarnim akcijama, uređivati prostorije, izraditi Betlehem, predstaviti stare običaje... Moglo bi se nabrajati i dalje. Pjevački zbor pod imenom „Ružmarin“ djeluje već četvrt stoljeća, a voditeljica je Eržika Tišlerič Šelek. Iako je teta Eržika zapravo slučajno upala među pjevačice, ipak je na nju pala dužnost vođenja zbora, koju unatoč bolestima još uvijek obnaša vrlo odgovorno. „Da sam išla u penziju, žene su došle na moj svetek popevati, pak sam potle i ja počela popevati. Potle je nekak na me je prešlo kaj nis vodim. Fletno su prešla leta, na fnogo mesti smo bili, imamo lepe uspomene, fnogo smo i putovale, smejali se dok smo bili skupa. Na žalost već neki nisu med nami, Bog nis je pozval“, *prepovedala* nam je voditeljica zbora.

Članice zbora svima su u selu drage jer nije riječ samo o pjevanju nego i o mnogim drugim aktivnostima. Kad je Eržika preuzela vođenje zbora, počele su učiti i kratke igrokaze te su bile na mnogim smotrama gdje su predstavljale život nekadašnjih pomurskih Hrvata na kajkavskom materinskom jeziku. Ženski pjevački zbor „Ružmarin“ 2008. godine postao je član Kulturnog društva Kerestur, pod čijim je okriljem ostvario još više aktivnosti – najaktivnija je skupina u udruzi. Članice zbora čuvarice su kajkavskog narječja. Nastupi, programi povezani s njegovanjem tradicije, pučka jela i scenske igre svjedoče o raznolikosti njihove djelatnosti. Redovito pomažu u uređivanju Hrvatske zavičajne i spomen-kuće u Keresturu. Mnogo su pomogle u uređivanju okoliša kuće, sakupljanju predmeta i uređivanju. U zgradi je uređena spomen-soba o njihovu djelovanju. Njihovi redoviti nastupi puni su smijeha, tako obraduju publiku i svoju sredinu. Znaju i pjevaju mnogo hrvatskih i mađarskih pjesama. Članice svojim snimkama promoviraju i čuvaju stare pučke tradicije, običaje, među ostalima izradu pisanica, žetvu, lušćenje kukuruza, kiseljenje zelja, kušanje vina, božićne običaje, pečenje kruha, izradu

konoplje, svadbene običaje. Redovito pomažu u programima svoje udruge. Svojim nastupima ostavljaju trag u području, a i na međunarodnoj razini, u Erdelju, Hrvatskoj, Sloveniji.

Zbor je dobitnik priznanja „Aranypáva“ (Zlatni paun) i Kóta (kvalifikacija), a dobio je i priznanja Hrvatske samouprave Kerestura, Hrvatske državne samouprave. Dobitnik je i županijske Narodnosne nagrade, a osvojio je i 1. mjesto na natjecanju „Tko što zna u Karpatskom bazenu?“, nagradu „Najbolji glumci“ amaterskog kazališta i državne hrvatske zajednice.

Od osnutka članice zbora bile su mnoge žene iz mjesta: Jeromosné Vargovics, Andrásné Kovács, Árpádné Kuzma, Lajosné Grabant, Ferencné Koma, Pálné (Margit) Andrasek, Pálné (Ana) Andrasek, Balásné Béli, Jánosné Médli, Vincéné Brodarics, Károlyné Kalinics, Paulinné Marika, Józsefné Molnár, Istvánné Pókecz Kovács, Erzsébet Spirk, Gyöngyi Salamon, Angyalka Pannai, Pálné Tulezi, Lajosné Pávlícz i voditeljica Mártonné Selek. S njima je često nastupao i jedan muškarac, ponajprije kad su bile potrebne muške uloge za scenu, a to je Pál Tulezi. Do danas se nažalost smanjio broj članova, no oni koji su ostali još se drže. Muči ih to što ne uspijevaju uključiti mlađe članice iako su pokušale više puta.

Na obilježavanju voditeljica Eržika Šelek i Eržika Špírk prisjetile su se proteklih godina

djelovanja zbora, dragih pokojnih članova, koje im vrlo nedostaju, ali i lijepih uspomena koje su zajedno stvorile. Predsjednica Hrvatske samouprave Kerestura Anica Kovač posebno je zahvalila članicama što već više od 25 godina vjerno služe i njeguju život mjesne hrvatske zajednice. One su podrška hrvatskoj samoupravi, još čuvaju stare hrvatske tradicije i često organiziraju programe kojima pokušavaju prenijeti tradiciju na mlađe naraštaje. Nabrojila je njihovu bogatu aktivnost u crkvi, na programima hrvatske samouprave, u izradi kostima i scenografije, tradicionalnih jela za goste i još mnogo toga.

Počasni građanin Kerestura prof. dr. Karlo Gadanji također se pridružio čestitkama. Kao osoba koja vrlo cijeni svoje rodno mjesto zahvalio je članicama što su se posebno brinule o blagu koje su seoskoj zajednici ostavile predci. Naglasio je da je sve ono što su činili tijekom godina ogromna vrijednost za cijelu kerestursku zajednicu. Bivši načelnik Lajos Pávlícz s cvijećem je zahvalio na radu, mnogim lijepim zajedničkim uspomena, putovanjima i na tomu što su zastupale Kerestur na mnogim mjestima. Pronijele su vrlo pozitivan glas o samome mjestu.

Nakon programa na tradicionalnoj večeri, koju su, naravno, pripremile same članice, zapaljena je i svijeća na rođendanskoj torti. Mnogi su stigli i s darovima – predstavnici organizacija, a i pojedinci.

Beta

OTVORENA SPOMEN-SOBA PETROVISKIH VELIKANA

U organizaciji Hrvatske samouprave Petrova Sela 8. studenoga 2025. u mjestu je održano svečano otvaranje spomen-sobe petrovskih velikana Timee Horvat, Lajoša Škrapića, Ivana Németha i Jolán Kocsis. Spomen-soba nalazi se u knjižnici seoskoga Doma kulture.

Okupljene pozdravlja predsjednik Hrvatske samouprave Petrova Sela Rajmund Filipović

U kulturnom programu koji je uslijedio nakon otvaranja spomen-sobe sudjelovali su učenici mjesne škole, HKD „Gradišće” te Ženski pjevački zbor „Ljubičica”. Nakon njih nastupio je FTM Trio, a domaći sastav „Masne daske” dodatno je razveselio publiku.

- Ivanu Némethu (1880. – 1961.) – učitelju i ravnatelju u Petrovu Selu čije se lirске i uglazbljene pjesme danas u Gradišću pjevaju kao narodne
- Jolanki Kocsis (1948. – 2021.) – nastavnici u osnovnoj školi i voditeljici zbora u Petrovu Selu te velikog gradišćanskohrvatskog zbora za razne prigode.

Njihove obitelji ostavštinu su poklonile mjestu. U ostavštini je velik broj knjiga, oko 400 naslova, ali i niz predmeta, dokumenata, rukopisa, fotografija, slika, velik broj osobnih predmeta... Tek predstoji temeljito pregledavanje dobivenoga.

Obraćajući se nazočnima na otvaranju spomen-sobe petrovskih velikana, predsjednik Hrvatske samouprave Petrova Sela Rajmund Filipović rekao je:

„U posljednjih nekoliko godina, nažalost, preminule su istaknute ličnosti naše zajednice koje su bile ili rodom iz Petrovog Sela ili su radile za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Njihove su obitelji zatražile od mjesne hrvatske samouprave da njihovu ostavštinu doniraju naselju i zajednici kako bi ona postala javno dobro. Donirani predmeti pripadali su:

- Timei Horvat (1967. – 2023.) – književnici i novinarki Hrvatskog glasnika i Medijskog centra Croatica, pokretači veza između udruga u Mađarskoj i u Hrvatskoj
- Lajošu Škrapiću (1938. – 2016.) – književniku i sveučilišnom profesor, osnivaču hrvatskih klupskih večeri u Budimpešti i predsjedniku Hrvatske samouprave XII. okruga u Budimpešti

Zanimljivi dokumenti

„Prva riječ koja nam pada na pamet je HVALA! Hvala Jolanki Kocsis! Hvala Timei Horvat! Hvala Lajošu Škrapiću! Hvala Ivanu Némethu! Hvala što su svojim djelovanjem i stvaralaštvom obogatili našu petrovsku zajednicu, ali i učinili sve nas Hrvate u Mađarskoj bogatijima.

Zahvalni moramo biti i njihovim obiteljima, koje su nam ukazale povjerenje i dale na raspolaganje ostavštinu znajući da će blago biti čuvano u dobrim rukama u Petrovom Selu.

Općina Petrovog Sela ponudila je prostor na katu kulturnog doma. Kako bismo sve to mogli dostojno prikazati zainteresiranima, odlučili smo nabaviti ormare i police te urediti ovu sobu.

Cijeli projekt poduprli su Fond „Gábor Bethlen“, Hrvatska samouprava Željezne županije i Hrvatska samouprava Petrova Sela.

„Ja sam iz takve familije u kojoj se čuda pričalo i puno govorilo o tome kakvi su bili stari časi i što se događalo u selu, tko je tko u familiji. S ovim dolazi i odgovornost da čuvamo stare dokumente, pisma, novine. I dida i čača su to prenosili i zato sam im jako zahvalan. Kada smo se odlučili za otvaranje ove spomen-sobe, doma sam bolje pogledao oko sebe i pronašao pismo koje je napisao Lajoš Škrapić ili, kako se potpisao, *Lojoš Lukačev*. Pismo je dobio Leo Filipovits, moj dida. Već tada mi je bilo jasno koliko su Lojoš i drugi pažljivo zapisivali stare dokumente, slike i priče iz Petrovog Sela. Kada smo primili ostavštinu Lajoša Škrapića, među predmetima smo pronašli i pismo koje je moj dida napisao. Tako je ova cijela priča i nastala. Za mene je to bilo osobno i vrlo uzbudljivo.“

Što su si pisali Lajoš Lukačev i Leo Filipovits? Ljeto je 1988. godine. Poruka i riječi iz tog pisma i danas su aktualne i važne:

„Čini mi se da ove zagrebačke vučne ljude bolje interesira naš žitak nego nas koji ovdje živimo. Ako se mi ne brinemo za svoje, drugi nam neće pomoći. Zato i ja sabiram zadnje-posljednje ostatke onoga izgubljenoga, minuloga žitka, od kojega sam i ja preživio nekoliko godina i na kojega se i sada spominjem kao da ga danas živim.“

„Naš zadatak je isti: brinuti se za svoje, čuvati ono što je naše i tako hrabro gledati u budućnost“, zaključio je svoje obraćanje Rajmund Filipović.

Troškovi uređenja spomen-sobe iznosili su 3500 eura, a projekt je ostvaren uz potporu mađarske vlade i Hrvatske samoupra-

ve Željezne županije. Jedan dio troškova pokrile su Mjesna samouprava Petrova Sela i Hrvatska samouprava Petrova Sela.

U kulturnom programu koji se nastavio u velikoj dvorani Doma kulture najprije je na pozornicu izašao školski tamburaši, sastav „Tanke žice“. Domaćini su među nazočnima, među ostalima, pozdravili veleposlanika Mladena Andrića i predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana.

Učenici petroviske škole Anna Bögöti (5. r.) i Bojan Handler (3. r.) kazivali su stihove pjesama petrovskog pjesnika Lajoša Škrapića. Nedavno je u školi ponovno utemeljen školski zbor, a ovo je bio njihov prvi nastup. Pokazali su ljepotu glasova i radost pjevanja.

Slijedio je nastup HKD-a „Gradišće“, koji je nedavno obilježio 70 godina rada. Ovoga puta predstavili su se koreografijom bošnjačkih Hrvata iz okolice Pečuha. Voditelj je društva Robert Škrapić.

Stihove iz pera školnika i kantora Ivana Németha kazivali su Anna Filipovits i Marcell Kovács (3. r.) te Gergő Eberhart (2. r.).

Ženski pjevački zbor „Ljubičica“, čija je voditeljica od osnivanja 1986. godine do svoje smrti bila Jolanka Kocsis, nastupio je pod vodstvom Sabine Kapitar-Wagner. Izveli su tri petroviske jačke. Stihove naše rano preminule kolegice Timee Horvat kazivao je Andrija Handler.

HKD „Gradišće“ izveo je gradišćanske tance, a potom su nastupili petrovski tamburaši. U velikoj dvorani održali su se i nastupi glazbenih sastava FTM Trio i Masne daske.

Branka Pavić Blažetin

Diplomatski dobrotvorni sajam

U organizaciji suprugula veleposlanika koje žive u Budimpešti (DSB) u zgradi Balna u Budimpešti 16. studenoga 2025. godine održan je 14. Diplomatski dobrotvorni sajam.

Na hrvatskom štandu, u organizaciji veleposlanstva RH u Mađarskoj, nudila su se hrvatska vina, linolada, čokolada, voda i čajeve, Jana, Podravkini proizvodi, paketići mirisne lavande, turističke brošure...

Moderatorica programa peti put zaredom bila je prevoditeljica Anikó Szelle, koja je program vodila na engleskom i mađarskom jeziku. Posjetitelji su mogli igrati tombolu te osvojiti brojne poklone poput zrakoplovnih karata, kozmetičkih paketa, noćenja u prestižnim hotelima te uživati u brojnim plesnim i glazbenim nastupima. Na svojim nacionalnim štandovima predstavilo se tridesetak zemalja, a mnoge su pripremile i degustaciju kuhanih jela i kolača.

U svojem govoru glavna je pokroviteljica događanja i suprugula mađarskog predsjednika Tamása Sulyoka Zsuzsanna Nagy istaknula: „14. Dobrotvorni diplomatski sajam izvrsna je prilika da otvorimo oči prema svijetu koji nas okružuje, divimo se jedinstvenim osobinama, rukotvorinama i običajima različitih naroda te podržimo neprocjenjiv rad triju dobrotvornih organizacija. Moramo priznati da nije uvijek lako razumjeti običaje, jezik i pogled na svijet drugih naroda, ali postoje zajedničke ljudske vrijednosti i norme koje su univerzalne i koje nije potrebno objašnjavati – dobroćinstvo i spremnost na pomoć nerazdvojni su od zajedničkog jezika čovječanstva. Izazovi 21. stoljeća, društvene razlike, razorni ratovi, ekološki problemi i sve veći osjećaj nesigurnosti podsjećaju nas na to da je sudbina čovječanstva zajednička.”

Veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, diplomatska tajnica Marina Sikora te tajnica veleposlanika Neda Maretić

Cjelokupni prihod dobrotvornog sajma ove godine dobit će tri organizacije: Sportsko udruženje Egymásért Gemma (Szeged) – za podršku kulturnom životu djece i mladih s intelektualnim teškoćama te promicanje jednakih mogućnosti, Zaklada Dévai Szent Ferenc (Dévai Szent Ferenc Alapítvány) – za obrazovanje djece s invaliditetom, dnevni boravak, osiguravanje sigurne zajednice, Szolnoki Kézműves Körért i Tisza-mente Népművészetért Alapítvány – za očuvanje lokalne kulturne baštine, obrta i narodne umjetnosti.

Vanida Bhaholpolbhayuhasena, predsjednica Organizacije diplomatskih supružnika Budimpešte (Diplomatic Spouses of Budapest – DSB), govorila je o tome da događanje nudi raznolik izbor veleposlanstava u umjetnosti i rukotvorinama te njihovim tradicionalnim jelima. Također pruža priliku međunarodnim partnerima Mađarske da predstavljaju svoju kulturu raznim nastupima.

Događanju su nazočili veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, diplomatska tajnica Marina Sikora, diplomatski tajnik Domagoj Šutalo te tajnica veleposlanika Neda Maretić.

Kršul

KERESTUR – Hrvatska samouprava Kerestura na čelu s predsjednicom Anicom Kovač uspješno je prijavila projekt za poučavanje tambure na Fond „Sándor Csoóri”. Dobila je sredstva u iznosu od 600 tisuća forinti za održavanje instrukcija. U keresturskoj osnovnoj školi među izvannastavnim aktivnostima nuđeno je učenje tambure, a isto tako djeluje i tamburaški sastav izvan škole koji pohađaju srednjoškolci. Tamburu poučava član TS-a „Stoboš” Akoš Havasi.

LETINJA – U organizaciji Hrvatske samouprave Letinje 4. studenoga počeo je tečaj hrvatskog jezika u prostorijama ureda samouprave. Na tečaj za početnike prijavilo se 11 polaznika koji žele naučiti hrvatski jezik zbog svojih poslovnih i prijateljskih veza iz Hrvatske. Prvi dio tečaja sastojat će se od 20 sati, a ako bude interesa, tečaj će se nastaviti.

KERESTUR – Dugogodišnja je želja Mjesne samouprave Kerestura da se u mjestu ponovno otvore jaslice koje su zatvorene nakon društveno-političkih promjena 1990. godine. U prostorijama Dječjeg vrtića, čija je zgrada rekonstruirana, dvije su dvorane obnovljene i preuređene za jaslice. Od studenoga roditelji imaju mogućnost upisati svoje dijete u keresturske jaslice.

LETINJA – Hrvatska samouprava Letinje ubuduće želi organizirati redovite hrvatske plesanice za članove tamošnje hrvatske zajednice. Predsjednica Marija Đurić poziva sve zainteresirane da se jave na telefonski broj 06704214708.

Mala stranica

ZAGONETKE ZA RAZONODU

Sladak sam kao šećer
i hladan sam kao led.
Ako me na toplo staviš,
više nisam...

Iz visine gusto pada,
nikad padom ne nastrada.
A kad toplo sunce svane,
rastopi se i nestane...

Samo noću bdijem,
na nebu se krijem,
mlad, star ili ljut,
uvijek sam k'o limun žut...

ZELEN SAM, ŽABA NISAM.
BODEM IGLOM, JEŽ NISAM.
VISOK MOGU BITI STVOR,
JA SAM _ _ _

SANTOVO – Tradicionalna adventska svečanost u santovačkoj hrvatskoj školi priređena je 5. prosinca 2025. U auli Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma okupili su se svi polaznici vrtića, učenici, odgojiteljice i nastavnici. Nakon što je učenica 8. razreda Kármén Korsós upalila svijeću na adventskom vijencu, obratio im se santovački župnik vlč. Imre Polyák. Kratko im je govorio o životu i djelu sv. Nikole, a uz pitanja i odgovore učenici su obnovili znanje o došašću i iščekivanju rođenja Isusa Krista te o značenju i simbolici adventskog vijenca. Vjeroučiteljica Katalin M. Tomašev pročitala im je dio priče o drugoj adventskoj svijeći „Druga svijeća je: nada”. Svečanost je završena zajedničkom pjesmom.

SANTOVO – Dan uoči blagdana svetog Nikole, 5. prosinca 2025., u santovačkom hrvatskom vrtiću upriličen je doček sv. Nikole. Polaznici triju vrtićkih skupina u nazočnosti brojnih roditelja dočekali su ga prigodnim stihovima i pjesmama, a on ih je darivao paketićima slatkiša. U njegovoj pratnji bili su i zločesti krampusi. Budući da su djeca tijekom godine bila dobra, poslušna i marljiva, krampusi nisu imali puno posla te su samo pomagali sv. Nikoli u podjeli darova.

Potvrđena želja za nastavkom suradnje

U sklopu suradnje Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru i Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski“ studenti u pratnji redovite profesorice dr. sc. Smiljane Zrilić od 16. do 23. studenoga 2025. boravili u Serdahelu, gdje su održali praktične vježbe. To je bio 23. put da su zadarski gosti stigli u pomursku ustanovu. U tjedan dana održali su sate hrvatskog jezika u svim razredima, a profesorica Smiljana Zrilić održala je usavršavanje za učitelje hrvatskih pomurskih škola pod naslovom „Izvannastavne aktivnosti u funkciji prepoznavanja darovite i talentirane djece“. Zadarski gosti ovaj su put sudjelovali i na obilježavanju 50. obljetnice škole, a na proslavu je stigla i pročelnica Odjela prof. dr. sc. Katarina Ivon, koja je i svojom nazočnošću potvrdila želju za daljnjom suradnjom. Stigao je i redoviti profesor Robert Bacalja, zaslužan za povezivanje dviju ustanova.

Od 2002. svake godine (osim jedne, za vrijeme pandemije) studenti Odjela za izobrazbu učitelja i odgajatelja borave tjedan dana u serdahelskoj Hrvatskoj osnovnoj školi „Katarina Zrinski“ kako bi održavanjem praktičnih vježbi stekli novo iskustvo u nastavi i ujedno pomogli učenicima u komunikaciji na hrvatskome jeziku. Veliko je to veselje za serdahelsku djecu jer zadarski studenti uvijek stižu s nekim zanimljivim pričama, nastavnim pomagalicama, novom glazbom, a i s ukusnim hrvatskim bombonima i čokoladicama. Naravno, velik im je doživljaj i kad ljetuju u Zadru tjedan dana. Ne može se dovoljno naglasiti koliko je važna ova suradnja u okviru koje svaka strana dobije nešto vrijedno. Djeca njeguju hrvatski jezik, upoznaju se s matičnom domovinom, a studenti steknu iskustvo kako raditi u nastavi, posebice u inozemstvu. To je prije 23 godine tadašnji pročelnik Odjela prof. dr. sc. Roberta Bacalja prepoznao te kontaktirao s tadašnjom ravnateljicom Jolankom Tišler.

„Nama se činilo da bi bilo lijepo iskustvo za studente da rade i pomažu u komunikaciji jednoj hrvatskoj školi, a s druge strane to je korisno i za njih jer vide kako je raditi u školi u drugoj državi. Tako je to počelo, onda su ljeti došla djeca kod nas, smjestili smo ih na otočić Školjić, poslije u Zadar, a za tu djecu doticaj s matičnom domovinom bio je poseban. A da spomenem još jedan primjer. Kad se u Sambotelu otvorio hrvatski vrtić, još u sklopu pečuške osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleža, jedna mlada odgojiteljica prišla mi je i rekla da je ona bila među studentima koji su jedne godine imali praktične vježbe upravo u Serdahelu. Mislim da je to trajno. Mi smo se tako lijepo povezali s nastavnicima serdahelske škole, bilo je i susreta nastavnika, oni su dolazili k nama. Preko struke došlo je do prijateljskih veza, što je nekako pospješilo tu suradnju“, govorio je o počecima profesor Bacalja.

Studenti i profesori na okupu

Niz godina mentorica dr. sc. Smiljana Zrilić pratila je studente u Serdahel i brinula se o primanju serdahelske djece u Zadru. Želja za nastavkom potvrđena je i dolaskom sadašnje pročelnice Odjela za izobrazbu učitelja i odgajatelja dr. sc. Katarine Ivon, koja je prvi put posjetila serdahelsku ustanovu i s oduševljenjem pratila hrvatske sadržaje. „Mnoge generacije studenata nose pozitivne utiske boravka u Serdahelu, a raduju se i djeca serdahelske škole, pa ne vidim razloga da se ta suradnja ne nastavi. Mi smo dolaskom željeli osnažiti tu suradnju i dati joj vjetar u leđa da ide dalje“, rekla je pročelnica.

Sa serdahelske strane također mnogi doprinose suradnji jer treba nastaviti ono što je dobro uhodano i što doprinosi objema stranama.

Zadarski studenti po uhodanom scenariju rasporedili su se po razredima i pripremili se s određenim temama. U nižim razredima ponajprije se učilo kroz igru, a u višim razredima predstavljeni su pojedini gradovi matične im domovine, njihovo prirodno i kulturno bogatstvo. Dino Kajić, student četvrte godine likovnog modula, u 7. razredu predstavio je zadarske mlade umjetnike: kiparicu Zvonimiru Karavida i njezine staklene periske, fotografkinju Ninu Sušac i njezine slike mora, slikaricu Anteu Delpin, koja

se bavi morskim motivima, i slikaricu Albu Miočev, koja crpi motive iz djetinjstva. Dino je umjetnošću na neobičan način približio djeci zadarski kraj, a djeca koja će sljedećega ljeta posjetiti Zadar moći će pogledati i uživo neka djela predstavljenih umjetnica. Naime, po školskom programu na ljetovanje u Zadru uvijek odlaze učenici 7. razreda. Studentica Klara Rogoznica bila je oduševljena posjetom Serdahelu. Za nju je to bilo posebno iskustvo. U 4. razredu predstavila je svoj rodni grad Vinkovce, najstariji grad u Europi.

Zahvaljujući suradnji dosad je gotovo 460 studenata posjetilo serdahelsku školu, a isto toliko pomurske djece ljevalo je u Zadru. Profesorica Zrilić i ovaj je put za nastavnike hrvatskih škola održala predavanje na temu „Izvannastavne aktivnosti u funkciji prepoznavanja darovite i talentirane djece“. Govorila je o tome koliko je važno prepoznati darovitost i talent među učenicima. Studenti su se mogli upoznati s raznim školskim aktivnostima, sudjelovati na natjecanju u pjevanju, uvežbavanju svečanog programa... I ove godine za njih je bio organiziran izlet u Budimpeštu, a najviše se ipak uživalo u druženju s djecom i nastavnicima.

Beta

PEČUH/OSIJEK – Učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma boravili su u Osijeku 12. studenoga 2025. u sklopu međunarodne suradnje s prijateljskom Osnovnom školom Vijenac. Osječani su dočekali i ugostili učenike dvaju šestih razreda pečuške škole na čelu s njihovim razrednicama Maricom Dudaš i Jadrankom Rónai. U povodu 1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva zajednički su u dvorištu škole posadili stablo lipe – simbol njihova prijateljstva i suradnje koja traje već pedeset godina. Učenici su sudjelovali na zanimljivim radionicama o glagoljici, jeziku, prvoj pomoći i sportu, a potom su upoznali ljepote Osijeka – od Muzeja Slavonije do Tvrđe i Europske avenije.

RIJEKA – U Gradskoj vijećnici Grada Rijeke 11. studenoga 2025. održana je međunarodna konferencija „Migracije i migranti: izazovi i odgovori” u organizaciji Udruge Slobodna Država Rijeka i Coppieters Foundation te uz podršku Primorsko-goranske županije, Società di Studi Fiumani i Zajednice Talijana Rijeke. Skup je okupio znanstvenike, kulturne djelatnike i istraživače iz Hrvatske i inozemstva koji su nizom izlaganja ponudili širok uvid u migracije kao povijesni proces, društvenu činjenicu i politički izazov.

Na konferenciji je sudjelovala i lektorica mađarskog jezika na Sveučilištu u Rijeci Eszter Tamaskó, koja je izlagala na temu „Između redaka: Hrvatsko-racki identitet u pismima iseljenika u Americu iz Dušnoka, Mađarska”. Eszter Tamaskó istražila je pisma rackih iseljenika iz Dušnoka u SAD s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Dok su u službenim dokumentima bili upisivani kao Mađari, njihova

pisma čuvaju drukčiji identitet. Tamaskó je objasnila: „U njihovim privatnim pismima, napisanima starim hrvatskim idiomom, identitet nije izgubljen. On živi između redaka, u jeziku doma, obitelji i sjećanja.” Time se pokazuje da identitet nije ono što piše u registru, nego ono što se čuva u govoru i gesti.

Cilj konferencije bio je analizirati fenomen migracija u Europi iz povijesne, geopolitičke i suvremene perspektive. Skup je okupio povjesničare, političke analitičare, geopolitičke stručnjake i predstavnike civilnog društva koji su raspravljali o uzrocima i posljedicama migracija te izazovima integracije i društvene kohezije u suvremenoj Europi. Poseban naglasak bio je na demografskim promjenama, položaju manjina, migracijskim tokovima te povijesnim primjerima iseljeničtva iz Rijeke, Istre i Dalmacije.

KAKO ŽIVIMO?

U pečuškoj galeriji Nádor 28. studenoga 2025. otvorena je izložba slika i instalacija „How do we live”. Ta međunarodna izložba svojim izlošcima istražuje odnose između sjećanja, materijalizma i apstrakcije kroz raznolike kreativne prakse. Izložena umjetnička djela pozivaju gledatelja na razmišljanje o tome kako fragmenti – bilo materijalni, konceptualni ili senzorni – oblikuju način na koji razumijemo svijet, izjavio je osječki slikar Zoran Šimunović, čije su slike također izložene. Instalacije su izložili Maya Dharmavaram (IN), Olivia Fero (UK), Muhammad Návid (PK), Azam Sadat (IR), Beesan Salhab (SY), Dounia Tabti (MA), a slike i druge izložke Daniel Halász (HU), Lina Norell (SW), Zoran Šimunović (HR), Marie Thams (DK), Maciej Urbanek (PL). Zoran Šimunović – Osječanin, voditelj Galerije „Slavko Kopač” u Vinkovcima, slikar, ovisnik o tetovažama i fetišist Slavonije – dosad je priredio 28 samostalnih izložbi. Iza njegovih vedrih i razigranih slika stoji nevjerojatna pedantnost i organizacija. Svaki je motiv pažljivo promišljen i postavljen na svoje mjesto. Naslika desetak slika godišnje jer želi izbjeći hiperprodukciju i zadržati kvalitetu svojih radova.

SZÉKESFEHÉRVÁR – U Székesfehérváru je održan program sjećanja na tragedije u Vukovaru i Škabrnji. Počast žrtvama Domovinskog rata odana je u okviru komemoracije koju je organizirao hrvatski kontingent pri Zapovjedništvu multinacionalne divizije srednje Europe (MND-C). Obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Domovinskoga rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje počelo je svečanim polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na vojnom groblju nakon čega je uslijedila sveta misa na hrvatskom jeziku u crkvi sv. Emerika. Misu je predvodio svećenik Vojnoga ordinarijata Republike Hrvatske Ivan Blaževac. Nakon mise održan je zajednički objed koji je organizirala Hrvatska samouprava Székesfehérvára. U programu su sudjelovali pripadnici Multinacionalnoga divizijskog zapovjedništva – centar (HRV-CON) na čelu s načelnikom stožera brigadnim generalom Draženom Resslerom, ujedno i hrvatskim nacionalnim vojnim predstavnikom u HQ MND-C-u, zatim visoki predstavnici NATO-a, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić sa suradnicima te dogradonačelnik Székesfehérvára Csaba Horváth Miklós. Prisutni su bili i zastupnici Hrvatske samouprave Székesfehérvára predvođeni predsjednikom Janjom Cindrić-Jakubek. Na poziv Hrvatske samouprave Székesfehérvára u obilježavanju su sudjelovali i predstavnici hrvatske zajednice iz Dušnoka: vlč. Sabolč Tomašković, Péterné Tamaskó, zastupnica Hrvatske samouprave Dušnoka te Eszter Tamaskó, lektorica mađarskog jezika na Sveučilištu u Rijeci. Hrvatska zajednica iz Dušnoka ima suradnju s hrvatskom zajednicom u Székesfehérváru.

PEČUH – Kako donosi portal Hrvatske matice iseljenika, ravnatelj Zdeslav Milas i suradnica Snježana Radoš posjetili su 28. studenoga 2025. Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu. Održali su radni sastanak s generalnim konzulom Dragom Horvatom, novoizabranim rektorom Sveučilišta u Pečuhu Adriánom Fábiánom te prodekanom Pravnog fakulteta Istvánom Gálom. Razgovaralo se o mogućnostima unapređenja suradnje sa sveučilištima u Republici Hrvatskoj uz naglašavanje važnog rada Generalnog konzulata na povezivanju hrvatskih i mađarskih institucija. Nakon sastanka uputili su se u Hrvatsko kazalište u Pečuhu, uz Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru jedino profesionalno hrvatsko kazalište izvan RH, čije je djelovanje ključno za kulturni život hrvatske zajednice te za očuvanje hrvatskog jezika i identiteta. Dan je zaključen sudjelovanjem na tradicionalnoj svečanosti predaje maturálnih vrpce maturantima Hrvatske škole Miroslava Krleža. U toj prigodi ravnatelj Milas uručio je dar maturantima: knjigu „Hrvatska u 30 priča“ autora Bože Skoke i Zvonimira Frke-Petešića.

TUZLA – Narodno kazalište Tuzla 22. studenoga 2025. privelo je kraju devetodnevni festival „Tuzlanski pozorišni dani 2025.“, a završnica je obilježena predstavom „Totovi“ u izvedbi Hrvatskog kazališta Pečuh. Time je zatvoreno ovogodišnje izdanje festivala koje je tuzlanskoj publici ponudilo spoj satire, crnog humora i prepoznatljive društvene kritike.

Zatvaranje festivala obilježeno je i dodjelom nagrada u nekoliko kategorija: za najbolju predstavu u cjelini, najbolju predstavu po izboru publike, najboljeg glumca i najbolju glumicu te novouvedenih nagrada za dramaturgiju i glazbu. U natjecateljskom i pratećem programu izvedeno je sedam izvrsnih predstava.

Predstava „Totovi“ izvedena je u revijalnom dijelu programa tijekom ceremonije dodjele nagrada i službenog zatvaranja festivala. Bila je posljednja izvedba ovogodišnjih „Tuzlanskih pozorišnih dana 2025.“.

BAJA – Na bajskoj Visokoj školi Jószeffa Eötvösa prof. Irena Krumes 12. studenoga 2025. održala je izlaganje o čitanju u razrednoj nastavi. Ove godine škola je proslavila 155. obljetnicu postojanja. Prof. Krumes je s kolegicama sa sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog učiteljskog studija Odjela društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Slavonskom Brodu imala priliku razgovarati i razmijeniti iskustva s kolegama iz Mađarske, posebice s onima koji se brinu za učenje hrvatskoga jezika u Mađarskoj. Među brojnim izlagateljima koji su nastupili u sklopu znanstvene konferencije „Jubileumi Tudományünnep 2025“ bili su i: Dubravka Smajić i Irena Vodopija („O jeziku reklamnih kataloga trgovačkih lanaca u Hrvatskoj“), Đuro Blažeka i Michaela Blažeka („O inačicama s različitim samoglasnicima u govoru Preloga“), Irena Krumes

(„Utjecaj informacijsko-komunikacijske tehnologije na interes za čitanje linearnih i nelinearnih tekstova djece mlađe školske dobi iz perspektive učitelja“), Draženko Tomić („Liberalizam i liberalni tisak prema izvješćima časopisa Kršćanska škola“), Ana-Marija Posavec („Iskustvo Domovinskoga rata iz perspektive djeteta u romanu Stjepana Tomaša Mali ratni dnevnik“), Jasna Šego i Željka Rosandić („Hrabrost je životu reći da! Analiza dvaju motivacijskih govora – Dinke Juričić i Oprah Winfrey“), Darinka Kiš-Novak i Sara Ivančić („Opažanje i bilježenje opažanja kao osnova aktivnog učenja u prirodoslovlju na primjeru mikroskopiranja papučiće, Paramecium sp.“), Mirta Bjuković Maršić i Dubravka Andrić („Slikovnice i emocionalna pismenost“), Krunoslav Mikulan („Tematika eshatoloških predaja Međimurja i bliže okolice“).